

prohibited by the provisions of the Convention and in certain circumstances may be justified. Therefore, the Court considers that the issue of an effective remedy is concerned, the remedy in question must already exist with a sufficient degree of certainty. The retroactive application of civil procedural law would undermine the principle of legal certainty and would be contrary to the rule of law when it deprives a person of access to a remedy which is deemed to be effective for the purposes of Article 35 § 1 of the Convention.

The issue of this paper is to show that the aim of the legislation could not have been achieved without retrospection and the author is accordingly satisfied that a reasonable degree of proportionality exists between the means employed and the aim sought to be achieved because each party has access to effective remedies.

Key words: retrospective, practice, ECtHR, proportionality, legal aim

Стратюк О.М.

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ПІДХОДИ ДО ПОНЯТТЯ «КОРПОРАЦІЯ» В ПРАВОВИХ СІМ'ЯХ

УДК 347.19

<https://doi.org/10.15330/apiclu.51.65-76>

Постановка проблеми. Розкриття сутності правових явищ в межах завдань наукових досліджень здійснюється через розкриття теоретичних підходів і законодавчих норм щодо формування сутності правових дефініцій та можливості їх належного правового застосування у відповідній сфері. У корпоративному праві поряд з такими теоретично дискусійними питаннями, як визначення поняття і правової природи корпоративних відносин і корпоративних прав, не менш важливе значення має визначення поняття «корпорація», що застосовується у наукових джерелах щодо розкриття сутності цих питань. Адже термін «корпорація» може бути й універсальним, й індивідуалізуючим поняттям щодо визначення юридичних осіб, у яких виникають корпоративні відносини, що в свою чергу вказує на специфіку становлення та розвитку корпоративного права і законодавства. У зв'язку з цим варто проаналізувати наукові та законодавчі підходи, що склалися до поняття «корпорація» у різних правових системах, а потім вже на основі такого аналізу визначити правове значення цього поняття загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій із даної теми. У науковій доктрині поняття «корпорація» було предметом нау-

кових досліджень таких вчених, як В. І. Борисова, В. А. Василюєва, Н. С. Глузь, Ю. М. Жорнокуй, А. В. Зеліско, О. Р. Кібенко, І.В. Спасибо-Фатєєва та інші. Втім в умовах адаптації чинного законодавства України до права країн ЄС та вивчення особливостей формування корпоративного законодавства в англо-американській правовій системі виникла необхідність додаткового аналізу наукової літератури та законодавчих актів іноземних країн в частині цього питання.

Метою статті є дослідження наукових поглядів та законодавчих підходів до правової дефініції «корпорація», що визначаються в англо-американській та континентальній правових сім'ях.

Виклад основного матеріалу. Рівень розуміння інституту юридичних осіб, який склався сьогодні, вироблявся протягом досить тривалого часу під впливом не тільки змін, що відбуваються в національному законодавстві, а й досягнень різних правових систем. У зв'язку з цим інститут юридичної особи є одним із найбільш досліджуваних і водночас найбільш дискусійних питань у цивільному праві. У сучасній науці сутність юридичної особи досить часто розкривають крізь призму наукових поглядів на поняття «корпорація» вказуючи або на тотожність цих понять, або на їх різнорідність шляхом виведення низки спільних та відмінних ознак.

Термін «корпорація» в англосаксонській системі права або в системі загального права використовується досить широко. Ним користуються щоразу, коли хочуть підкреслити, що організація, яка називається цим ім'ям, розглядається як єдине ціле і може виступати учасником в цивільному обороті [7, с. 20]. У країнах англо-американської правової сім'ї поняття «корпорація» використовується по відношенню до всіх юридичних осіб, як заснованих, так і не заснованих на членстві [5].

Визначення корпорації в праві США виходить з її «фіктивного» характеру: корпорацію називають штучним утворенням, юридичною особою, створеною відповідно до закону штату або федеральним законом США і представляє собою звичайно з'єднання багатьох індивідуумів [13, с. 2]. У словнику Блека слово «корпорація» розкривається як «штучна особа, створена відповідно до законів держави і відмінна від індивідів, які є його учас-

никами, що зазвичай складається з багатьох осіб і виступає під спеціальним найменуванням у вигляді певної єдності» [1, с. 307]. На відміну від законодавства ряду капіталістичних країн (наприклад, ФРН, Швейцарії) право США не проводить відмінності між корпораціями, як спілками осіб, і установами, як закладами, утвореними волею однієї особи або кількох осіб для виконання спеціальних повноважень, як правило, непідприємницького характеру [14, с. 47].

Аналогічна доктрина особистої відособленості (*separate personality*) компанії (корпорації) існує в Англії. Найбільш важливим прецедентом в даному відношенні стало рішення суду у справі «*Salomon v. A. Salomon and Co. Ltd*», винесене в 1897 р. з того факту, що корпорація розглядається як юридична особа, незалежна від членів корпорації (компанії) (*corporate body*) та впливають такі риси компанії: по-перше, обмежена відповідальність учасників за зобов'язаннями компанії; по-друге, централізоване управління, здійснюване особами, відмінними від членів компанії; по-третє, перманентність діяльності компанії незалежно від вибуття її членів [13, с. 3]. В Англії корпорація може бути визначена як юридична особа, оскільки юридичні особи діляться в цій країні на корпорації, що представляють собою сукупність осіб (*corporation aggregate*) і одноосібні корпорації (*corporation sole*) [11, с. 212]. Під компанією розуміється особа, створена шляхом реєстрації необхідних документів, що підтверджується сертифікатом інкорпорації (*certificate of incorporation*), який видається Реєстратором компаній (*Registrar of Companies*) (*Company Act*) [17, с. 18].

Таким чином, корпорація розглядається як збірне поняття, під яким слід розуміти підприємницькі об'єднання капіталу, що мають різні організаційно-правові форми [13, с. 3], але можуть бути й непідприємницькі юридичні особи, що створюються без мети отримання прибутку та /або його розподілу між учасниками, а для задоволення відповідних соціальних цілей.

В рамках Європейського співтовариства (далі – ЄС) також існує сукупність нормативних правових актів, що регламентують відносини з участю корпорацій. Вони спрямовані на координацію корпоративного права європейських країн, на зближення

національних законодавств у цій галузі. Ці акти приймаються у формі директив [12, с. 41]. У ЄС до правосуб'єктних корпорацій належать не лише «об'єднання капіталів», але й кооперативи і союзи. Багато кооперативів (споживчих) фактично не здійснюють підприємницьку діяльність, а союзи у ряді випадків взагалі вважаються некомерційними корпораціями, що діють виключно з «ідеальною метою» [6, с. 14]. Втім у праві ЄС поняття «корпорація» не ототожнюється з поняттям юридичної особи, хоча й представлено значну кількість видів юридичних осіб, що пропонуються включити до числа правосуб'єктних корпорацій. Тому кожна з європейських країн має свої особливості у визначенні кола юридичних осіб, яких варто розглядати як корпорації.

У зв'язку з наведеним, якщо звернутися до законодавства (права) окремих країн, то можна виявити, що термін «корпорація» використовується в самих різних значеннях. У країнах континентальної правової системи (Франція, ФРН, Швейцарія, Росія, Україна та ін.) термін «корпорація» безпосередньо в законодавстві використовується рідко. Це поняття вживається головним чином в літературних джерелах. До корпорацій при цьому відносять: різні види господарських товариств (повні і командитні товариства, акціонерні та інші товариства, учасники яких несуть обмежену відповідальність за зобов'язаннями товариства), господарські об'єднання (концерни, синдикати, холдинги тощо), кооперативи, орендні і державні підприємства, а також різні негосподарські союзи і асоціації [8, с. 11].

Для прикладу, у Німеччині прототипом корпорації є *vegein* (союз, товариство, об'єднання, корпорація). Разом з тим в німецькій літературі практично всі автори пишуть про роздробленість регулювання цієї форми юридичної особи, про відсутність єдиної типології [13, с. 3]. Усі юридичні особи в Німеччині поділяються на юридичні особи приватного права і юридичні особи публічного права. З урахуванням дуалізму приватного права Німеччини приватні юридичні особи поділяються на юридичні особи цивільного та корпоративного (торгового) права. Юридичні особи корпоративного права поділяються на дві групи: господарські товариства із залученим капіталом (АТ, ТОВ, командитне товариство на акціях) та корпоративні об'єднання (кооператив, товариство взаємного страхування) [6, с. 15].

У французькому законодавстві про юридичних осіб термін «корпорація» також не використовується [12, с. 41]. За законодавством Франції юридичними особами приватного права є: товариства, асоціації, об'єднання економічних інтересів та фонди. Товариство іменується торговим, якщо його діяльність полягає у веденні комерційної діяльності [6, с. 15]. Французькому праву відомі наступні види торгових (комерційних) товариств: акціонерне товариство, спрощене акціонерне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю, товариство однієї особи з обмеженою відповідальністю, повне товариство, командитне товариство, європейське товариство [17, с. 124].

Основною правовою формою підприємництва у Польщі є торговельні товариства, діяльність яких врегульована Законом від 15 вересня 2000 р. «Кодекс торговельних товариств» (Kodeks spółek handlowych). До видів товариств Кодекс відносить: повне товариство, партнерське товариство, командитне товариство, командитно-акціонерне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю та акціонерне товариство. Всі торговельні товариства поділено на дві групи: особові та капітальні товариства. До «європейських» товариств з місцезнаходженням у Польщі належать: Європейське об'єднання економічних інтересів (Europejskie zgrupowanie interesów gospodarczych) та Європейське товариство (spółka europejska) [10, с. 48 – 49].

Найбільш поширеним в Австрійській Республіці є поділ на товариства осіб (Personengesellschaften) та товариства капіталів (Kapitalgesellschaften). До товариств осіб (персональних товариств) відносяться товариства, учасники яких (або їх частина) беруть особисту участь у комерційній діяльності товариства. Зокрема, до них належать відкрите товариство, командитне товариство, негласне товариство та просте товариство. До товариств капіталів належать: 1) товариство з обмеженою відповідальністю (Gesellschaft mit beschränkter Haftung); 2) акціонерне товариство (Aktiengesellschaft); 3) Європейське товариство (Societas Europaea або Europäische Gesellschaft) [9, с. 45].

Право Чеської Республіки регулює, головним чином, об'єднання (§ 214 ЦК), які створені, в основному, як організації за інтересами (церквам, політичним партіям і рухам відведені спе-

ціальні закони) і торгіві корпорації. Торгові корпорації регулюються законом № 90/2012 «Про комерційні корпорації» і законом 91/2012 «Про міжнародне приватне право». Торгова корпорація підрозділяється чеським правом на торговельні компанії та кооперативи. Торгові товариства далі в свою чергу діляться на товариства приватні і капітальні [16, с. 195]. У Швейцарії найбільш поширеними типами корпорацій є акціонерне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю та повне товариство [15, с. 200].

Таким чином, в континентальній правовій системі термін «корпорація» в основному використовується в науковій літературі, а не у законодавчій базі, до якої можуть відносити підприємницькі та/або непідприємницькі види юридичних осіб в залежності від визначеного критерію поділу юридичних осіб. Відповідно в законодавстві одних країн ЄС до корпорацій відносять всі види юридичних осіб, що визначені законодавством країни загалом, в інших країнах визначено можливість віднесення до корпорацій всіх підприємницьких юридичних осіб або окремих їх видів.

Основна відмінність віднесення кола юридичних осіб в англо-американській та континентальній правових сім'ях полягає в тому, що в першому випадку поняття «юридична особа» і «корпорація» співвідносяться як взаємозамінні поняття, а в іншому випадку можливість співвідношення понять «юридична особа» і «корпорація» залежить від підходу законодавства країни до визначення їх організаційно-правових форм та формування у наукових колах критеріїв їх поділу чи об'єднання у те чи інше поняття, або ж й впровадження цього поняття у чинне законодавство країни ЄС з чітким переліком організаційно-правових форм.

Щодо країн СНД, то у білоруському законодавстві термін «корпорація» не використовується і, отже, легального визначення поняття «корпорація» не існує. Термін «корпоративний» використовується в чинному законодавстві, проте опосередковано по відношенню до юридичних осіб [2, с. 48]. У Росії корпорації раніше іменувалися торговими товариствами. ЦК використовує також термін «господарські» стосовно торгових товариств. Всі вони є комерційними організаціями, створеними на добровільній (як правило, договірної) основі на засадах членства (корпоративних), і наділяються законом загальною правоздатністю [4, с. 270].

Щодо законодавства України, то ст. 120 ГК України визначає організаційно-правові форми об'єднань підприємств, до яких відносяться й корпорація як договірне об'єднання, створене на основі поєднання виробничих, наукових і комерційних інтересів підприємств, що об'єдналися, з делегуванням ними окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників органам управління корпорації. З наведеного положення випливає надто вузьке трактування поняття «корпорація», що не відповідає сутності цього правового явища.

У ЦК України поняття «корпорація» не вживається, а юридичні особи поділяються на юридичних осіб приватного права і публічного права. Відповідно юридичні особи приватного права отримали подальшу класифікацію відповідно до визначених ЦК України критеріїв на об'єднання капіталів та об'єднання осіб; товариства і установи; підприємницькі та непідприємницькі товариства; підприємницькі товариства – акціонерне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю, товариство з додатковою відповідальністю, повне товариство, командитне товариство та виробничий кооператив.

У науковій доктрині існують теж різні підходи до поняття «корпорація». Зокрема, В. І. Борисова вважає, що корпорація – це колективне утворення, засноване на засадах членства (участі) з метою ведення його учасниками сумісно певної діяльності. Вона може створюватися в межах однієї організації – юридичної особи, зокрема у формі господарських товариств, виробничих кооперативів, та на рівні групи організацій, зокрема у формі холдингів, інвестиційних та пайових фондів, промислово-фінансових груп тощо, являючи собою систему залежних осіб [18, с. 10]. Як випливає, досліджуючи поняття «корпорація» вчена відносить до числі корпорацій всіх юридичних осіб, створених на засадах участі.

Протилежної точки зору дотримується Н.С.Глусь, яка зазначає, що корпорація – це акціонерне товариство, чи товариство з обмеженою відповідальністю або товариство з додатковою відповідальністю, управління яким здійснюється через складну централізовану систему органів і учасники якої по відношенню до неї здійснюють інвестиційну діяльність з метою отримання ди-

відендів і така участь породжує у них сукупність корпоративних прав [19, с. 3]. Можна зробити висновок, що вчена в основу поділу юридичних осіб на корпорації і не корпорації ставить наявність / відсутність органів управління та корпоративних прав, у зв'язку з чим відносить до числа корпорацій досить вузьке коло підприємницьких юридичних осіб.

Існує й третій підхід щодо розуміння сутності корпорації. Зокрема, В.А.Васильєва зазначає, що корпорація є узагальнюючою організаційно-правовою формою корпоративних відносин у межах однієї організації. Мета та зміст діяльності корпорації визначаються спільною волею засновників, а мета діяльності установи привнесена ззовні і визначається адміністрацією. При цьому до корпорацій належать усі організаційно-правові види юридичних осіб, які створені з метою отримання прибутку (підприємницькі) та подальшого його розподілу між учасниками, і в результаті створення яких у засновників щодо юридичної особи виникає особливий вид майнових прав зобов'язального характеру, який прийнято називати корпоративним правом [3, с. 138]. Вказана позиція вченої, на нашу думку, є найбільш правильною і притаманною для вітчизняного праворозуміння, оскільки, з одного боку, не відбувається ототожнення юридичних осіб і корпорацій, а, з іншого боку, не висуваються кваліфікуючі критерії, за якими штучно звужувалося б коло юридичних осіб, яким притаманні ознаки корпорації, залишаючи низку схожих юридичних осіб поза цією правового категорією.

Висновки. Отже, сучасні юридичні особи вкрай різноманітні за своїми правовим характеристикам: вони розрізняються за своєю будовою, формами власності, принципами утворення, управління та діяльності. Тому вирішити питання про співвідношення понять «юридична особа» і «корпорація» неможливо без звернення до класифікації юридичних осіб [8, с. 9]. Разом із тим, її не слід ототожнювати тільки із наявністю статутного капіталу, сукупності учасників чи іншими одиничними критеріям поділу [3, с. 138]. Адже будь-яка корпоративна організація створюється для досягнення певних цілей, причому мета її створення – це продукт узгодження цілей всіх осіб, що її створюють.

1. Black's Law Dictionary. Fifth Edition. West Publishing Co., 1979. P. 307.

2. Вартанян А. М. *О понятии «корпорация» в законодательстве Республики Беларусь и Украины. Корпоративное право Украины та інших європейських країн: шляхи гармонізації: Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2015. С. 46 – 53.*
3. Васильєва В. А. *Проблеми розвитку корпоративного права. Приватне право. 2013. № 1. С. 135 – 145.*
4. *Гражданское право. В 4 т. Т. 1: Общая часть: учеб. для студентов вузов, обучающихся по направлению 521400 «Юриспруденция» и по специальности 021100 «Юриспруденция» / [Ем В.С. и др.]; отв. ред. Е.А. Суханов. 3-е изд., перераб и доп. М.: Волтерс Клувер, 2006. 720 с.*
5. Долинская В. В. *Акционерное право. Основные положения и тенденции. Монография. М.: Волтерс Клувер, 2006. 736 с.*
6. Жорнокуй Ю. *«Корпорація»: сучасний стан законодавства в Україні та Європейському Союзі. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 1. С. 13 – 17.*
7. Кашанина Т. В. *Хозяйственные товарищества и общества: правовое регулирование внутрифирменной деятельности. М.: Изд. гр. ИНФ-РАМ-КОДЕКС, 1995. 554 с.*
8. Кібенко О. Р. *Сучасний стан та перспективи правового регулювання корпоративних відносин: порівняльно-правовий аналіз права ЄС, Великобританії та України: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. доктора юрид. наук: 12.00.04. Харків. 2006. 39 с.*
9. *Корпоративне право Австрії та України: монографія. Васильєва В. А., Ковалишин О. Р., Вікторія Робертсон [та ін.]; за ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2015. 250 с.*
10. *Корпоративне право Польщі та України: монографія. Васильєва В. А., Ковалишин О. Р., Гербет Анджей [та ін.]; за ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. 375 с.*
11. Красильникова Т. К. *История корпоративного права России: Монография. М.: Международный юридический институт, 2011. 268 с.*
12. Ломакин Д. В. *Корпоративные правоотношения: общая теория и практика ее применения в хозяйственных обществах. М.: Статут, 2008. 511 с.*
13. Макарова О. А. *Корпоративное право. М.: Волтерс Клувер, 2005. 420 с.*
14. Мозолин В.П. *Корпорации, монополии і право в США. М.: Изд-во Мос.гос.ун-тета. 1966. 394 с.*

15. Позова Д. Д. *Щодо поняття корпорації у світлі законодавства країн континентальної системи права. Корпоративне право України та інших європейських країн: шляхи гармонізації: Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2015. С. 198 – 202.*
16. Рабан Пшемислав. *Понятие юридического лица в праве чешской республики и его виды. Адаптація корпоративного законодавства України до права Європейського Союзу: Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2016. С. 191 – 196.*
17. *Юридические лица в гражданском праве зарубежных стран: монография / О. В. Гаврилюк, Н. И. Гайдаенко Шер, Д. О. Грачев и др.; отв. ред. Н. Г. Семилютина. М.: Институт законодательства и сравнительного правоведения при Правительстве Российской Федерации: ИНФРА-М, 2015. 432 с.*
18. Борисова В. І. *Корпорація – організаційно-правова форма корпоративних відносин. Право та інновації. 2015. № 4 (12). С. 9 – 16.*
19. Глусь Н. С. *Корпорації та корпоративне право: поняття, основні ознаки та особливості захисту: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ. 2000. 16 с.*

Стратюк О. М. Теоретико-правові підходи до поняття «корпорація» в правових сім'ях

У статті проаналізовано наукові погляди на поняття «юридична особа» і «корпорація», що склалися у різних правових системах, вказуючи або на тотожність цих понять, або на їх різноманітність шляхом виведення низки спільних та відмінних ознак. Визначено, що в англо-американській правовій системі корпорація розглядається як збірне поняття, під яким слід розуміти підприємницькі об'єднання капіталу та не підприємницькі юридичні особи, що створюються для задоволення соціальних цілей. Доведено, що у праві ЄС поняття «корпорація» не отожднюється з поняттям юридичної особи, хоча й представлено значну кількість видів юридичних осіб, що пропонуються включити до числа правосуб'єктних корпорацій. Тому кожна з європейських країн має свої особливості у визначенні кола юридичних осіб, які варто розглядати як корпорації.

Ключові слова: корпорація, юридична особа, підприємницькі товариства, не підприємницькі товариства, корпоративні права, право участі.

Стратюк О. Н. Теоретико-правовые подходы к понятию «корпорация» в правовых семьях

В статье проанализированы научные взгляды на понятие «юридическое лицо» и «корпорация», сложившихся в различных правовых системах, указывая

или на тождество этих понятий, или на их разнородность путем вывода ряда общих и отличительных признаков. Определено, что в англо-американской правовой системе корпорация рассматривается как собирательное понятие, под которым следует понимать предпринимательские объединения капитала и непредпринимательские юридические лица, создаваемые для удовлетворения социальных целей. Доказано, что в праве ЕС понятие «корпорация» не отождествляется с понятием юридического лица, хотя и представлено значительное количество видов юридических лиц, предлагаемых включить в число правосубъектных корпораций. Поэтому каждая из европейских стран имеет свои особенности в определении круга юридических лиц, которые следует рассматривать как корпорации.

Ключевые слова: корпорация, юридическое лицо, предпринимательские общества, непредпринимательские общества, корпоративные права, право участия.

Stratyuk O. M. Theoretical and legal approaches to the concept of «corporation» in legal families

The article analyzes the scientific views on the concepts of «legal entity» and «corporation» formed in different legal systems, indicating either the identity of these concepts, or their heterogeneity by deducing a number of common and distinct features. Determined that in the Anglo-American legal system, the corporation is seen as a collective term, which should be understood by business associations and non-business capital entities created to meet social objectives. It is proved that in EU law the concept of «corporation» is not identical with that of a legal entity, although a considerable number of types of legal entities are proposed to be included in the list of legal entities.

In the countries of the continental legal system (France, Germany, Switzerland, Russia, Ukraine, etc.) the term «corporation» is rarely used in the law. This concept is used mainly in literary sources. Corporations include: various types of companies (full and limited partnerships, joint stock companies and other companies, members of which are limited liability for the obligations of the company), business associations (groups, trade unions, holdings, etc.), cooperatives, leases and state-owned enterprises, as well as various non-economic unions and associations.

The main difference between the range of legal entities in the Anglo-American and Continental legal families is that in the first case, the terms «legal entity» and «corporation» are correlated as interchangeable concepts, and in the other case, the possibility of correlation between the concepts of «legal entity» and «corporation» depends on the approach of the legislation of the country to the definition of their organizational and legal forms and the formation in the scientific circles of the criteria for their separation or integration into one or another concept, or the introduction of this concept into the existing legislation of the EU country with a clear list of organizational and legal forms. Therefore, every legal family has their own approaches to the concept of «corporation».

Keywords: corporation, legal entity, business partnerships, non-business partnerships, corporate rights, right to participate.

Кузьмич О.Я.

УЧАСНИКИ (СУБ'ЄКТИ) ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН ЯК ОДИН ІЗ КРИТЕРІЇВ ВИЗНАЧЕННЯ ТРЕТІХ ОСІБ

УДК 347

<https://doi.org/10.15330/apiclu.51.76-87>

Актуальність теми дослідження. Проблематика участі третіх осіб у цивільних правовідносинах неодноразово знаходилася у центрі уваги з боку науковців, однак що стосується розробки одного з наукових критеріїв, який необхідно брати за основу при визначенні третіх осіб, а саме учасники (суб'єкти) цивільних правовідносин, то це питання на сьогодні є найменш дослідженим, що й зумовило актуальність проблематики наукового дослідження.

Стан дослідження. Участь третіх осіб у цивільних правовідносинах неодноразово перебувала у центрі уваги серед науковців, підтвердженням чого слугують праці таких авторів як Є.О. Харитонов, О. І. Харитонova, М. А. Рожкова, Т. В. Боднар, Н.Ю.Голубева, С. Ф. Кечекьян та ін., однак що стосується дослідження учасників (суб'єктів) цивільних правовідносин саме через призму одного з критеріїв, які мажуть братися за основу при визначенні третіх осіб, то це питання не знаходило належної уваги серед науковців.

Мета і завдання статті є розробка одного з наукових критеріїв, а саме учасників (суб'єктів) цивільних правовідносин який поряд з іншими має братися за основу при визначенні третіх осіб.

Виклад основного матеріалу. Аналіз цивільного законодавства України та судової практики зокрема, свідчить про відсутність єдиних критеріїв, які можна взяти за основу при визначенні третіх осіб.

Що стосується юридичної літератури, то визначальними критеріями є наступні: цивільні правовідносини, які беруться за основу, учасники (суб'єкти) цивільних правовідносин, а також пра-